

Grundlæggende undervisningsmateriale

- til inspiration

Magt og omsorg

44627

Udviklet af:

Hanne Lomborg Olesen og Arne Nielsen
Social- og Sundhedsskolen, Skive
Arvikavej 7
7800 Skive
Tlf.: 87 27 27 00

1. Uddannelsesmålets sammenhæng til FKB/TAK

Målet indgår i følgende fælles kompetencebeskrivelser:

2629 Pædagogisk arbejde med børn og unge
2692 Omsorg, sygepleje og pædagogisk arbejde

FKB'erne kan findes på www.efteruddannelse.dk (klik på oversigter)

Arbejdsfunktioner

Medarbejderne på døgninstitutioner, plejehjem og private hjem skal dagligt kunne støtte og yde pleje og omsorg til mennesker, der er afhængige af hjælp. I arbejdet skal medarbejderne kunne identificere menneskers behov for hjælp og kende og anerkende borgernes ret til selvbestemmelse. Arbejdet skal kunne tilrettelægges under hensyntagen til de rammer for magtudøvelse, som er gældende i samfundet. Det professionelle arbejde har til hensigt at medvirke til at sikre, at borgere oplever sig hjulpet og ikke oplever krænkelse af sin integritet.

Uddannelsesmålet er relateret til flere af de tilhørende arbejdsmarkedsrelevante kompetencer (TAK'er) i de 2 FKB'ere. Det drejer sig om følgende tak'ere:

2629 Pædagogisk arbejde med børn og unge

- 1) Medvirke til børns og unges udvikling
- 2) Kommunikation og samarbejde inden for børne- og ungeområdet

2692 Omsorg, sygepleje og pædagogisk arbejde

- 1) Omsorgs- og sygeplejefagligt arbejde
- 2) Det pædagogiske arbejde

Deltagerforudsætninger

Deltagerne har erfaring fra arbejdet som omsorgsmehjælpere, værkstedsassistenter, medhjælpere på døgninstitutioner, social- og sundhedshjælpere eller personlige hjælpere.

Struktur

I tilslutning til denne uddannelse findes flere relevante AMU-uddannelser indenfor EPOS' område:

- (44298) Brugerindflydelse i pædagogiske
- (44274) Konfliktåndtering i pædagogiske arbejde
- (42665) Samspil og relationer i pædagogiske arbejde
- (42667) Værkstedsassistent, pædagogik og planlægning
- (42669) Omsorgsmedhjælper - arbejde med udviklingshæmmede
- (42678) Aktivering og sygdomsforebyggelse hos ældre
- (42679) Arbejde med ældre i eget hjem
- (44789) Det retspsykiatriske omsorgsarbejde
- (42689) Forebyggelse af vold og konfliktintervention
- (42674) Personer med demens, aktiviteter og livskvalitet
- (42673) Personer med demens
- (44768) Personlig hjælper og ledsager

2. Ideer til tilrettelæggelse

Temaer

Kurset kan opbygges ud fra følgende temaer:

- Tema 1
Borgeren som den, der har behov for hjælp og den, der har ret til at få behov anerkendt
- Tema 2
Kunsten at yde den rigtige hjælp og støtte
- Tema 3
At arbejde professionelt med indberetning og anmodning om indgreb i selvbestemmelsesretten
- Tema 4
At udarbejde den rigtige handleplan

Tema 1:

Borgeren som den, der har behov for hjælp og den, der har ret til at få behov anerkendt

Kursusmål:

Deltageren kan i samværet med og omsorgen for borgeren tage udgangspunkt i borgerens oplevede behov for hjælp og støtte

Indhold i undervisningen

a) historisk rids og et samfundsmæssigt perspektiv på udøvelsen af omsorg og magt i Danmark (– fundament for aktuel praksis)

b) drøftelse af centrale begreber:

- kendetegn ved begreberne identitet og integritet
- kendetegn ved den moralske grundværdi ”selvbestemmelse”
- grundlæggende rettigheder for borgere i Danmark
- selvbestemmelse / brugerindflydelse
- menneskesynsopfattelser
- drøftelse af begreberne magt, magtanvendelse og overgreb
- klageadgang

c) hvad er det gode, rigtige og sande arbejde?

- etiske dilemmaer
- forskellige begrundelser for moralske handlinger

d) magt og afmagt i omsorgsrelationer

- hvad er omsorg?
- hvad er misforstået omsorg?
- hvad er magtmisbrug i omsorgsrelationer?
- hvad kendetegner den afmægtige?
- grænser for omsorg?
- hvad er omsorgssvigt?
- hvad er omsorgspligt?
- magt som omsorg?

Tema 2:

Kunsten at yde den rigtige hjælp og støtte

Kursusmål:

Deltageren kan yde hjælp og støtte på en værdig og respektfuld måde ud fra reglerne om magtanvendelse:

- *kende adfærd, der viser, at borgeren ikke oplever behov for hjælp*
- *analysere baggrunden for, at borgeren vægter sig ved omsorgsydelsen*

Indhold i undervisningen

a) drøftelse af centrale begreber

- behov – hvis behov, og den enkeltes udtryk af behov (teori om behov)
- grundlaget for den særlige omsorg og hjælp
- præsentation af reglerne om magtanvendelse
- hvad vil det sige ”at indberette”?
- hvad kan man forstå ved begrebet ”anmodning om indgreb”?

b) adfærd, der viser, at borgeren ikke oplever behov for hjælp

- menneskets udtryksformer
- at kunne/turde sige fra

c) analyse af baggrunden for at borgeren vægrer sig ved omsorgsydelsen

- årsager til at borgeren vægrer sig ved omsorgsydelsen
 - den enkeltes sygdom/lidelse eller sociale situation (livshistorie og levevilkår)
 - borgerens opfattelse af situationen

d) medarbejderens kompetencer i forhold til at afdække et menneskes hjælp/behov

- at kende sig selv
- at gøre faglige kvalificerede skøn (at have dømmekraft...)
- personlige og faglige kompetencer
- juridiske kompetencer (hvad medarbejderen (ikke) har beføjelse til)

e) redskaber til at yde hjælpe og støtte

- metoder til refleksion og analyse af omsorg og magt i det professionelle arbejde med mennesker, der har behov for hjælp
- kollegial supervision
- viden om kommunikation

Tema 3:

At arbejde professionelt med indberetning og anmodning om indgreb i selvbestemmelses-retten

Kursusmål:

Deltageren kan anvende de gældende indberetningsskemaer

- *kender det formelle arbejde omkring indberetning og anmodning om indgreb i selvbestemmelsesretten*

Indhold i undervisningen:

a) præsentation af gældende registrerings- og indberetningsskemaer og indstillingsskemaer

- registreringspligt
- anvendelse af skemaerne

b) præsentation og drøftelse af det formelle arbejde omkring indberetning og anmodning om indgreb i selvbestemmelsesretten

Tema 4:

At udarbejde den rigtige handleplan

Kursusmål:

Deltageren kan

- *udarbejde handleplaner, der giver mulighed for omsorgsydelse uden anvendelse af magt*

Indhold i undervisningen:

a) præsentation af model til udarbejdelse af handleplan

b) praktisk arbejde med at fremstille handleplaner på baggrund af cases og egne erfaringer (under inddragelse af viden fra de foregående dages undervisning)

- pædagogisk analysemodel

c) opsamling på arbejdet med handleplaner

d) afslutning og evaluering af kurset

3. Opgaver og undervisningsmaterialer

Forslag til cases (til brug for de forskellige temaer):

3 livsbilleder m.m. fra bogen:

Omsorg og magt – i det professionelle arbejde med mennesker, der har brug for særlig støtte, Dafolo Forlag

4. Litteraturliste mv.

Bøger:

Borresen, M. m.fl., *Socialpædagogik og demens – det vanskelige omsorgsarbejde*, Styrelsen for Social Service, 2004

Kan downloades gratis fra www.social.dk

Hummelvoll, Jan Kåre, Hans, *Helt – ikke stykkevis og delt*, Reitzels Forlag, 2001

Husted, Jørgen, *Etik, moral og værdier*, Philosophia, 2005

Kermenoglou, Bente H. m.fl., *Omsorg og magt – i det professionelle arbejde med mennesker, der har brug for særlig støtte*, Dafolo Forlag 2000

Stensgaard, E., m.fl., *Håndbog om forebyggelse og håndtering af vold*, (upubl. – Social- og Sundhedsskolen, Skive)

Stryhn, Helle, *Etik og sygepleje*, Munksgaard, 2004

Aadland Einar, *Etik – dilemma og valg*, Dansk Psykologisk Forlag 2005

Hansen, Hans Christian.fl. (1999): *På besøg i konvolutternes land: om udviklingshæmmedes muligheder for at bestemme selv*. Dafolo.

Sætersdal, Barbro & Kristin Heggen (2003): *I den bedste hensigt: 'Ondskab' i behandlingssamfundet*. Gads forlag.

Killén, Kari (2005): *Omsorgssvigt er alles ansvar*. Hans Reitzel.

Jensen. Karen (1997): *Hjemlig omsorg i offentlig regi*. Hans Reitzel

Pjecer mm.:

Rohweder, Marianne Schjøtt, *Omsorg og magt, om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten. Informationspjece til personale, der arbejder med mennesker med svær demens*, Styrelsen for Social Service 2004.

www.servicestyrelsen.dk

Servicestyrelsen, *Omsorg og magt i forhold til demente – men hvordan? Interaktivt undervisningsmateriale til brug for ansatte som arbejder med demente mennesker*, Styrelsen for social service 2004

Demokrati på dansk

<http://www.folketinget.dk/pdf/demokrati.pdf>

Love, bekendtgørelser og vejledninger:

Grundloven

www.retsinfo.dk

Menneskeretskonventionen

<http://www.menneskeret.dk/menneskeretieuropa/konventionen/selveemrk/>

Lov om social service

LOV nr .573 af 24/06/2005

www.retsinfo.dk

Bekendtgørelse af lov om social service

LBK nr. 906 af 26/09/2005

www.retsinfo.dk

Bekendtgørelse om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet

BEK nr. 1309 af 14/12/2004

www.retsinfo.dk

Bekendtgørelse om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne efter kapitel 21 i lov om social service

BEK nr. 1109 af 12/12/2003

www.retsinfo.dk

Vejledning om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten overfor voksne, herunder pædagogiske principper

(Lov om social service § 67 a og kapitel 21)

VEJ nr. 5 af 05/01/2004

www.retsinfo.dk

Magt og omsorg

Grundlæggende undervisningsmateriale

SKEMA 1

STYRELSEN FOR SOCIAL SERVICE
SOCIALMINISTERIET

REGISTRERINGS- OG INDBERETNINGSSKEMA

Magtanvendelse og andre indgreb efter servicelovens § 109a, §§ 109 c-d: Personlig alarm, pejlesystemer, særlige døråbnere og tilbageholdelse i boligen samt beskyttelsesmidler

Borgerens navn, adresse og CPR-nr.:

Navn:
Adresse:
Postnr. og by:
CPR-nummer:

Hvilken type foranstaltning er der givet tilladelse til at anvende overfor borgeren?

	Tilladelsen er givet den (<i>angiv dato for seneste tilladelse</i>):
Personlig alarm	
Pejlesystemer	
Særlige døråbnere	
Tilbageholdelse i boligen	
Beskyttelsesmidler	

Hvor fandt anvendelsen af foranstaltningen sted?

--

Hvad var formålet med anvendelsen af foranstaltningen?

Magt og omsorg

Grundlæggende undervisningsmateriale

Beskriv handlingsforløbet i forbindelse med anvendelsen af foranstaltningen:

Hvordan reagerede borgeren umiddelbart efter anvendelsen af foranstaltningen?

Lederens kommentarer:

Tiltag til at forhindre eller begrænse brugen af foranstaltninger efter servicelovens § 109 a, §§ 109 c-d:

1. Er der tidligere udarbejdet retningslinier for at forhindre eller begrænse anvendelsen af foranstaltningen?

JA	NEJ

Hvis ja: Hvornår? _____

2. Har anvendelse af foranstaltningen overfor denne borger været behandlet blandt personalet, f.eks. på personalemøder eller lignende?

JA	NEJ

Hvis ja: Hvornår? _____

Hvis nej til punkt 2: Er der planer om at tage anvendelsen foranstaltningen op til behandling blandt personalet?

Magt og omsorg

Grundlæggende undervisningsmateriale

Hvis ja: Hvornår? _____

3. Hvis der på forhånd er udarbejdet en plan for at undgå anvendelse af den pågældende foranstaltning overfor borgeren, bedes den vedlagt i kopi eller henvises til tidligere indsendte plan. Er planen ikke udarbejdet, bedes den indsendt når den er udarbejdet.

JA	NEJ

4. Er pårørende informeret?

JA	NEJ

Dato og lederens underskrift:

Hver enkelt episode af magtanvendelse skal registreres for sig selv. Denne registrering skal foretages straks efter episoden, dog senest dagen efter at episoden har fundet sted. Indberetningen af alle de registrerede episoder skal ske 1 gang om måneden til kommunalbestyrelsen eller amtsrådet.

Indberetningen er behandlet i den (amts)kommunale myndighed:

Navn på den (amts)kommunale myndighed:

Dato og underskrift:

Bemærkninger:

Magt og omsorg

Grundlæggende undervisningsmateriale

SKEMA 2

REGISTRERINGS - OG INDBERETNINGSSKEMA
Til magtanvendelse og andre indgreb efter servicelovens § 109b mv.: Fastholdelse herunder indgreb foretaget i nødværge eller som led i nødret samt al anden magtanvendelse dvs. indgreb som er ulovlige, samt magtanvendelse foretaget med samtykke.

Borgerens navn, adresse og CPR-nr.:

Navn:
Adresse:
Postnr. og by:
CPR-nummer:

Hvilken type af magtanvendelse er anvendt?

Fastholdelse	
Indgreb foretaget i nødværge eller som led i nødret	
Al anden magtanvendelse dvs. indgreb som er ulovlige	
Magtanvendelse foretaget med samtykke	

I hvilket bo- eller dagtilbud fandt magtanvendelsen sted (*tilbuddets navn*)?

Navn på medarbejderen/medarbejdere der foretog magtanvendelsen?

Hvor i botilbuddet fandt magtanvendelsen sted?

Tidspunkt for magtanvendelsen:

Dato	
Kl.	

Magt og omsorg

Grundlæggende undervisningsmateriale

Varighed	
----------	--

Medarbejderens beskrivelse

Hvad var formålet med magtanvendelsen?

Hvad foregik inden magtanvendelsen? Beskriv situationen der førte til magtanvendelsen:

Beskriv handlingsforløbet under magtanvendelsen. Beskriv også borgerens reaktion:

Hvordan reagerede borgeren umiddelbart efter magtanvendelsen?

Dato og underskrift:

--

Forklaring fra eventuelle personer der overværede episoden: (hvis det er muligt)

Dato og underskrift:

--

Borgerens forklaring (hvis det er muligt):

Magt og omsorg

Grundlæggende undervisningsmateriale

Dato og underskrift:

Lederens kommentarer:

Dato og lederens underskrift:

Registreringen foretages straks efter episoden og senest dagen efter. Indberetningen af nødværge og nødret skal senest på 3. dagen efter magtanvendelsen sendes til kommunalbestyrelsen eller amtsrådet. Indberetningen af de øvrige typer af magtanvendelse skal ske 1 gang om måneden.

Indberetningen er behandlet i den (amts)kommunale myndighed:

Navn på den (amts)kommunale myndighed:

Dato og underskrift:

Bemærkninger:

Er der tidligere truffet afgørelse om anvendelse af foranstaltninger efter servicelovens § 109a, §§ 109 c-d over for den pågældende borger?

JA	NEJ

Hvis ja, hvornår? _____

Hvis nej, er der på nuværende tidspunkt grundlag for en afgørelse herom? _____

SKEMA 3

INDSTILLINGSSKEMA
Serviceoven § 109b, stk. 2: Fastholdelse i hygiejnesituationer

Borgerens navn, adresse og CPR-nr.:

Navn:
Adresse:
Postnr. og by:
CPR-nummer:

Fastholdelse ønskes i forbindelse med hjælp til:

Tandbørstning	
Barbering	
Hårvask, badning og tøjskift	
Klipning af hår og negle	
Skiftning af bleer og bind	
Pleje af hud	
Fjernelse af madrester i kindpose og mundhule	

Begrundelse for indstillingen:

Magt og omsorg

Grundlæggende undervisningsmateriale

Hvornår er der udarbejdet plan for at begrænse fastholdelse i hygiejnesituationer? (*Planen vedlægges*)

Dato:

Er pårørende informeret?

JA	NEJ

Dato og lederens underskrift:

Borgerens egne bemærkninger til fastholdelse i hygiejnesituationer (*hvis det er muligt*):

Indstillingen er behandlet i den (amts)kommunale myndighed:

Navn på den (amts)kommunale myndighed:

Dato og underskrift:

Bemærkninger:

--

Der er truffet afgørelse om fastholdelse i hygiejnesituationer, den _____, for en periode på: _____

Der er truffet afgørelse om at forlængelse:

Dato og underskrift:

Afgørelsen forlænges indtil

den: _____

SKEMA 4

STYRELSEN FOR SOCIAL SERVICE
SOCIALMINISTERIET

INDSTILLINGSSKEMA

ServiceLOVEN § 109e: Optagelse i særlige botilbud uden samtykke

Borgerens navn, adresse og CPR-nr.:

Navn:
Adresse:
Postnr. og by:
CPR-nummer:

Redegørelse for indstillingen

Redegørelsen skal, jf. § 109 g, indeholde:

1. Grundlaget for at betingelserne i § 109 e stk. 1 eller stk. 2 er opfyldt
2. Den nødvendige faglige dokumentation for den nedsatte funktionsevne (**dokumentation vedlægges**)
3. Beskrivelse af den hjælp og pleje, der har været iværksat eller har været tilbudt den pågældende eller familien, før indstilling om optagelse i et særligt botilbud blev besluttet
4. Beskrivelse af indretningen af den nye bolig og den personlige hjælp, pleje og støtte m.v., som herefter vil kunne stilles til rådighed.

1. Grundlaget for at betingelserne i § 109 e stk. 1 eller stk. 2 er opfyldt:
2. Den nødvendige faglige dokumentation for den nedsatte funktionsevne skal vedlægges

Magt og omsorg

Grundlæggende undervisningsmateriale

3. Beskrivelse af den hjælp og pleje, der har været iværksat eller har været tilbudt den pågældende eller familien, før indstillingen om optagelse i et særligt tilbud blev besluttet:

4. Beskrivelse af indretningen af den nye bolig og den personlige hjælp, pleje og støtte mv. som herefter vil kunne stilles til rådighed. Hvis der er valgt et konkret botilbud, angives navnet herpå:

Dato og underskrift:

--

Borgerens egne bemærkninger til flytningen (*hvis det er muligt*):

Pårørendes bemærkninger til flytningen (*hvis det er muligt*):

Borgeren er gjort bekendt med muligheden for juridisk bistand:

JA	NEJ

Hvis ja: Hvornår? _____

Magt og omsorg

Grundlæggende undervisningsmateriale

Navnet på den advokat borgeren har valgt/er blevet beskikket, jf. § 109h:

Navn:
Adresse:
Postnr. og by:
SE nr.:
Bankoplysninger: reg.nr: kontonr.:

Indstillingen er behandlet i den (amts)kommunale myndighed:

Navn på den (amts)kommunale myndighed:
Dato og underskrift:

Bemærkninger:

--

Der er truffet afgørelse om optagelse i særligt botilbud, den _____

Afgørelsen er godkendt af Det Sociale Nævn:

Dato og underskrift:
